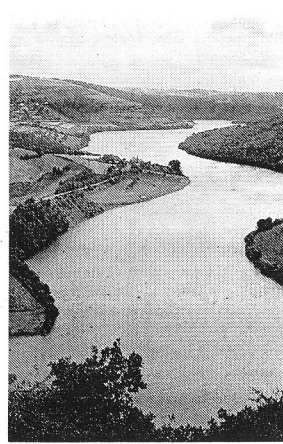

zwerven door de Oesling

'De Oesling', zo noemen de Luxemburgers de noordelijke helft van hun land. In dit meest bergachtige deel van Luxemburg liggen stadjes als Weiswampach, Wiltz en Clervaux, gebouwd tegen steile heuvels, temidden van donkere bossen. Twee dagen wandelden we door dit gebied. We verdwaalden in de griezelige Baamböesch, bezochten het polio-heiligdom van Sint Pirmin en verdiepten ons in de trotse aard van een veelbezocht maar onbekend volkje.

DOOR FRANK FLIPPO

Op een vochtige wintermiddag stappen we uit in Clervaux. In de diepte raast en ruist de Clerve, steil rizen de nevelige bossen op. Daarachter moet zich ergens de 'Abbaye de Clervaux' bevinden, hoog tronend boven het nauwe dal. De abdij beschikt over een plaatselijke gite d'été. Gites zijn goedkope overnachtingsgelegenheden voor groepen, maar vaak kun je er ook individueel terecht. Dankzij de plattegrond op het stationsplein vinden we snel de weg, een steil pad dat door donkere dennenbossen omhoog voert. Na een kwartier stevig klimmen, komen de honderden meters lange kloostermuren in zicht. Daar zullen we omheen moeten lopen, want een achterin-gang is er niet. Geen ramp, want in een bocht wacht ons een bijzondere verrassing. Ik sta oog in oog met een groot beeldhouwwerk dat ik meteen herken. Hoe stond het ook weer in de Fodor-gids? 'Mir können nie leien.' Dat is Letzebuergs voor 'Liegen kunnen we niet.' In grote letters staat het op de sokkel. Het beeld stelt een groep jonge mannen voor die worden geroensd door het Franse leger. Maar de Oeslinger jongens willen niet. Ze sterven liever dan dat ze aan deze Leie meewerken. En dat geschiedde: Bonaparte liet de tienduizenden weigeraars zonder pardon fusilleren. Een treffend voorbeeld van het eenzijdige Luxemburgse karakter, zoals de geschiedenis er zoveel kent. In een volgende bocht komen honderden groene petjes van een scoutinggroep ons tegemoet. Ik vrees het ergste, en inderdaad: als even later de zware poort voor ons openzwaait en wij in de serene, gotische hal van het klooster wachten, schudt de monnik met besliste bewegingen zijn hoofd: geen plaats, de hele week volgeboekt. Langs brokkelige trapjes, bemoste muren en groentuintjes dalen we weer af, ditmaal naar het hart van Clervaux. Alsof ze op ons hebben staan wachten, barst het plaatselijke meisjeskoor uit in fraaie meerstemmige zang, precies op het moment dat we het marktplein betreden. Allerliefst gekleed als kerstmannetjes zonder baard, geven ze een daverende uitvoering. Het lijken wel Wiplala's. Misschien vinden de Luxemburgers dat ook, want het land kent een levendige folklore, en zelfs over kabouters is hier het laatste woord nog niet gesproken... Achter een kop koffie gaan we onze overnachtingsmogelijkheden na. In Wiltz kunnen we in elk geval slapen, want de jeugdherberg heeft voldoende plaats. Dus beklimmen we enkele uren later de heuvel van de Wiltzer bovenstad. Helemaal bovenaan wacht ons onderkomen, waar we nog eens zes trappen mogen beklimmen. Maar dan kunnen we ons neervlijen. Het was al donker toen we met de trein van Kautenbach naar Wiltz reden, maar met de neus tegen de ruit gedrukt zag ik toch dat we door een spectaculair gebied reden: aarde-

donkere bossen, smalle rotskloven en woeste beekjes. Ons wandelgebied voor morgen staat vast.

Griezelig Baamböesch

Sinds Clervaux weten we dat wandelen door de Oesling niet gaat zonder stevige klimpartijen. We zijn dus niet verbaasd als we de volgende morgen de eerste drie kilometer van onze tocht klimmend moeten afleggen. Zo belanden we op de kam van een scherpe heuvel en dalen van daaruit geleidelijk, half glijdend naar een verlaten dal met een beek die zo muzikaal klinkt, dat we er een uur zouden blijven staan, als we het er niet zo koud van kregen. Na het van blaffende honden vergeven dorp Merkholz begint de echte afdaling naar Kautenbach. Die voert door prachtige, wilde begroeiing met in elke bocht doorkijkjes over het dal van de Wiltz. In Kautenbach lunchen we in het lokale restaurant. De eigenares bedient ons in het Nederlands, maar als je hoort hoe vlot ze met een andere vrouw koe-terwaalt, begrijp je dat ze al aardig is 'verluxeburgst'. Haar stugheid verdwijnt als we het aarzende gesprekje doorzetten en even breekt zelfs een glimlach door op haar vermoeide gezicht. Het interieur kon een Hollandse huiskamer zijn uit de jaren vijftig: pluche tafelleedjes, de muren bekleed met goedkoop fineer, landschapsjes ingelijst aan de muren. Wil je niet met je tijd meegaan, begin dan hier een restaurant. Want klanten krijg je toch wel als je de enige in het dorp bent. Vanmiddag komen de kinderen uit Kautenbach kerststukjes maken. Al doet het allemaal wat oubollig aan, knus is het wel. Deze gelegenheden zijn erop gebouwd om uit te blazen na een vermoeiende wandeling: rustige bezoekers, voedzame degelijke kost en redelijke prijzen. Alles gaat hier op zijn elfendertigste en dat neem je snel over. De verleiding wordt groot om een paar uurtjes langer aan je pils te blijven. Je hoeft niet te praten. Niemand beschouwt je als een sufferd als je zwiingend en half duttend uit het raam gaat zitten kijken. Want men doet hier niet anders, dat is het weldadige van dit land. De tijd die wij onszelf toestaan om te suffen, wordt bekort door de wetenschap dat het vroeg donker wordt, en als we het pad nog tot Wiltz willen blijven zien, moeten we nu vertrekken. We volgen enige tijd het gloednieuwe fietspad langs de rivier. Maar deze luxe verveelt snel. Al na een half uur slaan we weer af. Bij een verlaten stationnetje gaan we links een pad op dat volgens de kaart naar het dorp Nocher moet leiden. Deze beslissing komt ons duur te staan. Het pad loopt na honderd-meter dood in een modderige akker. Gelukkig duikt het daarachter weer op en na een glibberige klim staan we boven in het dorp. Het is geen onverdeeld genoeg. Nocher is een leeg, karakterloos boerendorp, waar een koude wind ons in het gezicht

slaait. Op zoek naar beschutting duiken we een bos in, dat de vreemde naam Baamböesch draagt. Hier hielden de graven van Wiltz hun jacht-partijen. Het grafelijk slot hebben we op de heenweg meerdere malen zien liggen tussen de bossen. Helaas moeten we dit baken nu ontberen. Al na vijf honderd meter raken we het spoor bijster, de regenplassen worden dieper en de schemering valt in. Langs een zijpad zien we een stuk landbouwplastic liggen. Het ziet er raar uit, net of er een lijk in is gewikkeld. We gaan maar niet kijken nu het donker wordt en slaan vlug het pad in dat naar beneden gaat. Daar stroomt de Wiltz en als je die volgt, kom je vanzelf in de stad. Maar het pad wordt steeds woester. We zijn al zover dat we over stammen en langs grillige stronken van omgevallen bomen moeten klimmen. De wortels steken piekerig af tegen de lucht. 'Moet je dat zien, brrr' rilt mijn reisgenoot. Bij een wild schuimende, razende beek met een bedding vol keien is ook bij mij de grens bereikt. Aan de overkant is niets meer, alleen maar wild bos zo ver als je kunt kijken. Dan horen we ver weg geknars. We kijken in de richting van het geluid. In de donkere diepte beneden ons zien we, flakkerend tussen honderden stammen, twee koplampen zo klein als speldeknooppjes een scherpe bocht maken en weer opgeslokt worden door het donker. Heel even zien we de glimmende rails van het spoor naar Wiltz. 'Zullen we dwars door het bos 'omlaag lopen?', opper ik. We probe-

Informatie

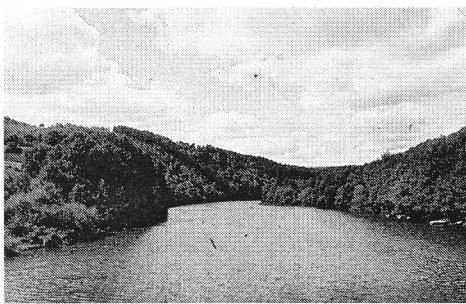
Bereikbaarheid

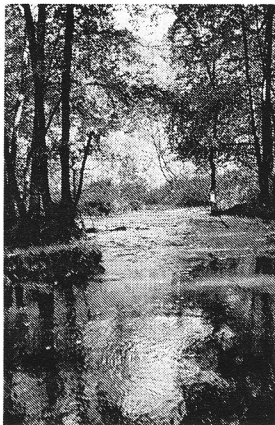
Als je per trein naar Clervaux en Wiltz wilt reizen, ga je via van Maastricht. Daar stap je over op het boemeltreintje naar Luik (station Liège-Guillemins). In Luik stap je op de trein met als eindbestemming Luxembourg. Op dit traject rijd je vanzelf de Oesling binnen. De trein stopt eerst in Clervaux. Als je naar Wiltz wilt, moet je nog even blijven zitten en overstappen in Kautenbach. Van daaruit rijdt er elk kwartier een trein naar Wiltz. Nederlanders kunnen een speciale reductiekaart kopen bij de NS, een Luxemburg Speciaal-ticket. Dat is bijna honderd gulden goedkoper dan een gewoon kaartje.

ren het even, maar glijden bijna gelijk weg. Te gevaarlijk. Dan maar terug, weer over de boomstammen en langs het plastic. Bespat met modder komen we weer in Nocher. Het laatste huis in het dorp is een café. We doen er onze schoenen uit en verzamelen moed voor de laatste etappe. De kastelein is zo dik dat hij de laatste jaren wel niet in het Baamböesch zal zijn geweest, als hij er ooit een voet heeft gezet. Hij laat de wildernis liever over aan mensen als wij en gelijk heeft hij. Onze voeten zijn van lood, maar het wordt alleen maar later en kouder, dus snoeren we onze regenjassen aan en halen eens diep adem. Het wordt afzien. We lopen flink door, maar Wiltz plaagt ons. Nog twee, dan een, dan weer twee kilometer. Achter iedere kronkel kan de stad ineens opduiken, maar Wiltz wil niet. Wiltz is naar bed en alle beschaaft mensen horen daar ook te zijn. Traag krimpen de kilometers. Ik weet zeker dat ik die avond ziek ga worden.

Terug in de tijd

Flauwekul natuurlijk, want de volgende ochtend ben ik weer kakelfris en vol nieuwsgierigheid naar onze nieuwe wandeling. We lopen nu in zuidelijke richting Wiltz uit. Via Roullingen lopen we naar Buderscheid. We kijken daarbij uit op roerloze, glinsterende dalen vol mist en ochtendzon. In Buderscheid lunchen we. We zitten nog maar net achter onze omelet, als de plaatselijke bevolking binnenloopt voor het middageten. Mijn reisgenoot vindt de mensen 'zwaar op de hand. Ze zien er ongezond uit, pafferig, stram. Slecht gekleed ook.' Het soort degelijke maar kleurloze kleding dat de mensen hier dragen is in Nederland al veertig jaar niet meer te koop. Juist, de jaren vijftig. Dit is voor mij een bijzondere dag, want we naderen twee plaatsen die ik twintig jaar geleden voor het laatst heb bezocht: Esch-sur-Sûre en Kaundorf. Ik herinner me Esch als lieflijk, maar vreselijk druk en op elke straathoek een patatzaak. Groot is daarom mijn verbazing als we over de kam van de heuvel ineens Esch zien liggen. Nergens reclameborden, nauwelijks autoverkeer. Alles ademt rust; de witgeschilderde huisjes in de bocht van de Sûre, de stille vallei, de burcht erboven. De bossen zijn, net als de burcht, volkomen gaaf. Dit is het Luxemburg dat iedereen zoekt. Zou het alleen bestaan buiten het toeristenseizoen? We dwalen wat door Esch. Ik krijg het vreemde gevoel alsof het dorp in plaats van moderner, authentieker is geworden; alsof het zich in omgekeerde richting door de tijd beweegt. Mijn reisgenoot begint moe te worden, dus we doen weer zo'n volkomen ingeslapen cafeetje aan. Maar de herinnering stuwt mij voort; ik wil niet te lang wachten. Na Esch leidt het pad omhoog, langs de stuw-dam van de boven-Sûre en nog hoger, waar zich wijde vergezichten openen over het dertig kilometer

lange stuwmeer. Als een breed matzilveren lint meandert het water langs de geledingen van de heuvels. Dit is zo'n dag die overwegend bewolkt is, maar waarop de zon af en toe uitgelezen momenten kiest om door te breken. Dit is zo'n moment. De laagstaande zon verft de hellingen geel en we volgen het meer bocht na bocht steeds verder omlaag, tot het pad ons weer de weg omhoog wijst. Aan de verre overzijde herken ik ineens een brug, de eerste die ik ooit fotografeerde, met een spotgoedkoop DDR-cameraatje. Er is weinig veranderd. Dat merk ik ook als we de helling oplopen waar de grasvelden beginnen die ons zomerhuisje omzoomden. Alsof het landschap vandaag eens een keer mijn belofte wil inlossen, is uitgerekend dat huisje het eerste wat ik zie van het dorp.

In je herinnering blijft alles stralend. De natuur is iets rigoureuzer, zie ik nu. Het huisje waar ik een van de fijnste vakanties ooit beleefde, verkeert in een deerniswekkende staat

van onderhoud. In het propere Luxemburg is het een van de ergste bouwvallen die we tegenkwamen, al is het nog bewoond. De verf is vrijwel weggebladderd en het korstmos ligt er zo dik op dat je kunt spreken van een tweede dak. Maar de deur weer en wind omgekrulde letters vermelden nog altijd de naam van José Nickel. 'Vakantiehuisjes te huur'.

'Ja, de oude Nickel leeft nog', vertelt de dorpsbewoonster die wij aanspreken. Toen wij er kwamen in 1974 was het al een man op leeftijd. 'Nee', vertelt ze, 'het dorpswinkeltje waar ik brood ging halen is sinds lang gesloten, maar het oude vrouwtje dat daar werkte, leeft nog steeds, al is ze ziek'. Zijn we in het dorp waar de mensen nooit meer doodgaan, of hoe zit dat?

Sint Pirmin

De invallende duisternis drijft ons voort, dus we moeten ook Kaundorf weer snel verlaten. Achter Kaundorf loop ik het pelgrimspad weer op, de lange wandeling door het bos naar het heiligdom van Sint Pirmin. Op een zomerse namiddag liep ik aan de hand van mijn vader dit pad af, waar toen geen eind aan leek te komen. Ik vind het nu wel meevallen: een kwartier stevig doorstappen en je bent er. Ook anno 1995 hebben de streekbewoners de oude bomen langs het pad laten staan. Zo is er een natuurlijk baken overgebleven. Zo'n mooi pad maakt je nieuwsgierig naar de bestemming. Wie zou die Sint Pirmin zijn, waar steeds die pijlen heenwijzen?

Ook mijn reisgenoot is gecharmeerd van het intieme kapelletje dat al sinds de vroege middeleeuwen als een bescheiden gast geruisloos verschijnt tussen de bomen aan het eind van het pad. De bedevaartplaats is van een sierlijke robuustheid en een ingetogen spraakzaamheid. Nergens staan kiosken of hambur-

gertentjes. Hier en daar een wegwijzer en tenslotte een kapel in het bos. Zo verschijnt Luxemburg aan ons in zijn beste momenten.

Sint Pirmin genas Engelse ziekte, maar je hoeft geen polio te hebben om er met plezier langs te lopen. Het dorpswinkeltje waar je geglaazuurde gedenktegeltjes van de Sint kon kopen, is niet meer. Maar dat geeft niets, want Sint Pirmin blijft mooier als je geen tastbaar bewijs hebt. Dan heb je tenminste nog eens een reden om terug te komen. Op de heenreis naar Luxemburg was ik in gesprek geraakt met een bejaarde dame die me verzekerde dat je net zoveel plezier kunt hebben van het opnieuw bezoeken van plaatsen, als van ergens voor de eerste keer komen. Voor heel eventjes geef ik haar gelijk.

We moeten weer opschieten, want het is al zo donker geworden dat het beeld van Pirmin in het kapelletje nog maar een vage schim is. Daarom zetten we er flink de pas in richting Wiltz. We nemen een voetpad dwars over een hooggelegen, licht plateau. Op een herhaling van gisteravond zitten we niet té wachten. Een uitstekende terugweg: links en rechts kijken we de donkere valleien in terwijl het boven nog lang licht blijft. Zelfs in het donker blijft de route heel gemakkelijk te volgen.

De laatste dag besluiten we lief te zijn voor onze gepijnigde voeten en rusten we uit, bovenop de oude bastions van Luxemburg-Stad. Ze noemen het het schilderachtigste balkon van Europa, geloof ik... ■

Kaarten

In de jeugddherberg zijn goede wandelkaarten te koop. Wij namen de stafkaart van Luxemburg-Noord, waar veel routes op aangegeven staan.

'Mir wollen bleiben wat wir sein' luidt de Luxemburgse wapenspreuk. Nu niet bepaald de meest progressieve uitspraak, zou je zeggen. Maar begrijpelijk als je de Luxemburgse geschiedenis kent.

Luxemburg hoort bij Europa, maar op zijn eigen manier. Ze hebben hun eigen moezelwijn, hun eigen bier, hun eigen gerechten en ook hun eigen taal, het Letzebuergs, ook wel Moselfrankisch genoemd. In de middeleeuwen was Luxemburg adel en groot deel van het Europese vasteland in handen. Dat is door de eeuwen heen alleen maar minder geworden. Tweehonderd jaar geleden was Luxemburg drie à vier keer zo groot. Het heeft onder meer de hele provincie Luxemburg aan België moeten afstaan.

Blijven wat je bent is langzamerhand steeds moeilijker geworden. En toch spelen ze het klaar. Want al bestaat een derde van de bevolking nu uit buitenlanders, de eigen gebruiken en gewoontes worden gekoesterd. Luxemburg kent zelfs regio's die zich onderscheiden van de rest. De Oesling is een prachtig voorbeeld. In de ogen van de 'zuidlingen' die rond de hoofdstad wonen, zijn de Oeslingers stug, introvert, afstandelijk, ongeveer zoals ze in de Randstad tegen Groningers en Friezen aankijken. Het is in Luxemburg nog sterker. De jongen die de jeugddherberg runt in Wiltz zei: Ik woon hier nu drie jaar, maar ik maak hier geen vrienden. Je krijgt geen toegang bij de mensen. Wiltz is een koude stad. De enige twee vrienden die ik hier heb, komen van elders: een Nederlander die hier woont, en een andere Luxemburger die net als ik uit het zuiden komt.

Uit het zuiden? vroeg ik. Ja, ten zuiden van de hoofdstad. Hij vertelde ook nog dat de Oeslingers absoluut prat gaan op hun versie van het Luxemburgs.

Er werd mij niets op de mouw gespeld, want toen wij een avond in een herberg in de benedenstad zaten, vertelde de eigenaren mij iets soortgelijks. Zij komt uit Nijmegen, hij uit Lausanne. Om te integreren in Wiltz volgen ze een cursus Oeslingers. Maar de verschillen gaan verder dan de taal. Hij: 'Als Luxemburgers in een café komen, en een boule bestellen, bedoelen ze een groot glas bier. Ik als Zwitser schonk in het begin champagne in, want dat bedoelen wij als we het over een boule hebben. En als je hun glas bier wegpakt als ze het leeg hebben en een schoon glas neerzet, zijn ze beledigd. Want het is hier gewoonte dat je hetzelfde glas blijft bijvullen. Doe je dat niet, dan ben je ze kwijt als stamgast...

Wandelen dicht bij huis en verder weg ...

**Vraag
naar onze
kleurrijke
brochure!**

LANDLOPER

W A N D E L R E I Z E N

POSTBUS 376 / 3800 AJ AMERSFOORT TEL: 033-655200